

MAG U EEN AFBEELDING VAN INTERNET GEBRUIKEN?

Lukraak sprokkelen niet de oplossing

Iedereen doet het. Even een afbeelding van het internet plukken. Via zoekmachines op internet kun je trefwoorden aan afbeeldingen koppelen. Zo vind je snel en makkelijk passende, grappige of kunstzinnige illustraties bij je werk. Ideaal als je over begeleidend beeldmateriaal wilt beschikken zonder zelf je camera of tekenkunsten af te stoffen. En een foto zegt nu eenmaal meer dan duizend woorden. Maar mag het eigenlijk wel?

'Ze' hebben die afbeeldingen zelf op internet gezet dus het zal wel mogen, toch? Het antwoord is echter nee. Want het is in strijd met het auteursrecht. De Auteurswet verbiedt het openbaar maken en het verveelvoudigen van beschermd beeldmateriaal. En het uitgangspunt is dat het meeste op internet vindbare beeldmateriaal auteursrechtelijk is beschermd. Dat gaat gewoon automatisch, zonder registratie. Het maken van het beeldmateriaal – in juridisch jargon bekend als het 'werk' – doet het auteursrecht vanzelf ontstaan. De drempel die de wet stelt om in aanmerking te komen voor de bescherming van auteursrecht is bovendien laag. Kunstzinnige werken zoals schilderijen, tekeningen en foto's halen die drempel ruimschoots. Maar onbetekenende kladjes, schetsen en foto's met slechte belichting en andere vaktechnische zonden genieten in feite hetzelfde niveau van auteursrechtelijke bescherming als een Karel Appel. Dat geldt ook voor de categorie van beeldmateriaal die bestaat uit feitelijkheden. Denk aan tabellen, diagrammen en getekende statistieken. Ook die zijn zonder al te veel omhaal onder de bescherming van het

auteursrecht te brengen. Er blijft dus niet zoveel over? Nee, zonder indicatie van het tegendeel kunt u er eigenlijk wel van uitgaan dat de afbeelding die u zojuist heeft gevonden, beschermd is door het

“ Ook tabellen en diagrammen vallen onder auteursrecht ”

auteursrecht. Een indicatie van het tegendeel is overigens niet snel te vinden. Vaak wordt juist buiten twijfel gesteld dat iemand rechten wil laten gelden op het betreffende plaatje.

Hooiberg

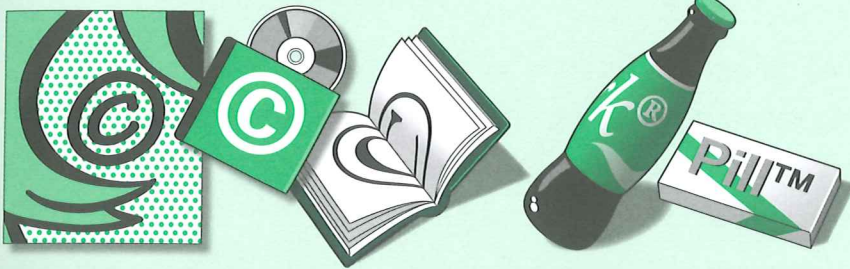
Het copyrightteken ('©') is daarvoor een bekende methode. In Nederland verloopt het auteursrecht op een afbeelding pas zeventig jaar na de dood van de maker. Als het gaat om een werk dat door een rechtspersoon of anoniem is gepubliceerd, verloopt het auteursrecht zeventig

jaar na de eerste publicatie van het werk. De snelle internetter gaat geen onderzoek instellen naar ver weg liggende jaartallen. Het achterhalen van de identiteit van de auteursrechthebbende is eigenlijk op zichzelf al een onmogelijke opgave als die naam er niet bij staat. Dat is zoeken naar een speld in een hooiberg.

Uitkomst

Moet u dan altijd toestemming krijgen van die niet te bereiken auteursrechthebbende om een plaatje te kunnen gebruiken? De Auteurswet biedt mogelijkheden voor overname van beeldmateriaal zonder toestemming. Maar het toepassingsgebied van die wettelijke uitzonderingen is niet zo heel groot. Het citaatrecht biedt over het algemeen weinig soelaas. Deze uitzondering is geschreven voor bijvoorbeeld boekbesprekingen en wetenschappelijke artikelen. Een verkleining van de afbeelding kan volgens de rechter wel uitkomst bieden. Er is een procedure gevoerd over de overname van foto's van huizen op internet in het kader van een makelaarswebsite. Dat mocht als 'citaat', onder bepaalde voorwaarden, zoals een maximale grootte van 194 bij 145 pixels. Zo'n verkleining wordt ook wel thumbnail genoemd. Of dit toelaatbaar is, zal echter weer afhangen van de omstandigheden van het geval. Praktisch zullen de mogelijkheden die de wet schept voor gebruik in een actuele (nieuws)reportage of in het onderwijs wellicht vaker uitkomst bieden. Want dan kun je gewoon het hele werk gebruiken, in beginsel zonder belemmering. Maar niet iedereen

Wat betekenen de symbooltjes?

Met het ©-teken claimt iemand zijn auteursrecht op een werk. Dat ©-teken is in Nederland niet noodzakelijk om auteursrecht te krijgen; er bestaat dan ook geen register. Toch kan zo'n teken, in combinatie met een jaartal, wel handig zijn.

Het ®-teken staat voor *registered trademark*, een geregistreerde **merknaam**. In het merkenrecht is registratie in een centraal register verplicht. Met ™ (*trademark*) geeft men in de VS aan dat het merk nog niet is geregistreerd. In Nederland beschermt de wet echter alleen geregistreerde merken.

© BJD

brengt nieuws. En ook niet iedereen geeft onderwijs. Dus een algemene oplossing voor het probleem is ook daarin niet te vinden.

Motorkap

Het internet kent overigens ook op technisch niveau verschillende vormen van het tonen van beeldmateriaal. Bijvoorbeeld het hyperlinken van de ene website naar een andere. Dat is natuurlijk gewoon toegestaan. Anders wordt het wanneer een afbeelding van de eerste website integraal op de overnemende website wordt getoond. Ook als er 'onder de motorkap' wel van doorlinken kan worden gesproken. Nog daargelaten dat de eigenaar van de andere website het niet leuk zal vinden dat zijn bandbreedte wordt opgeslokt. Technische trucjes worden over het algemeen door de Nederlandse rechter niet zo goed begrepen. Een discussie die momenteel nog woedt, gaat over het embedden van materiaal van de ene website op de andere. Alhoewel niet onvergelijkbaar gaat die discussie voornamelijk over videomateriaal. Het is toch maar beter om toestemming te krijgen. Hoe krijgt u die dan precies? Mocht u (vaak) beeldmateriaal nodig hebben, dan is er eigenlijk maar één oplossing. En dat is u aansluiten bij een beeldbank, een database van foto's waarvan u

gebruik mag maken. Dat beeldmateriaal is ook wel bekend onder de Engelse term *stock photography*. In de regel wordt daarvoor een vergoeding gevraagd, maar er zijn ook gratis aanbieders van stockfoto's. De een is professioneler dan de ander. Er is via die beeldbanken erg veel te krijgen. Bijkomend voordeel is dat het gaat om kwaliteit die zich daadwerkelijk leent voor professioneel gebruik. Een willekeurige, via bijvoorbeeld Google gevonden afbeelding zal vaak toch wat grofkorrelig zijn.

Wellicht dat ook beeldmateriaal van websites die zijn gericht op het delen van werken met het grote publiek, zoals Flickr, een uitkomst bieden. Veel Flickr-gebruikers zullen over het algemeen niet zo'n bezwaar hebben tegen het gebruik van hun foto's. Onder het kopje 'license' wordt vermeld of u de foto kunt gebruiken of niet. Want het enkele feit dat de foto op Flickr wordt getoond, impliceert immers geen gebruiksrecht.

Vrijmoedig

Wat gebeurt er dan zonder die toestemming? Gaat u consequent zonder toestemming te werk, dan is het een kwestie van tijd voordat er een boze advocatenbrief op de mat ploft. Rechthebbenden worden steeds beter in het opsporen van ongeoorloofd gebruik van hun beeldma-

teriaal. Vooral op het internet zijn de mogelijkheden hiervoor verrassend omvangrijk. Er is software waarmee het internet automatisch wordt afgespeurd op zoek naar inbreuken. In bijvoorbeeld Duitsland en de Verenigde Staten zijn er advocatenkantoren die bestaan bij de gratie van dat systeem. Zij speuren zelf het internet af naar mogelijke inbreukmakers en gaan met die resultaten zelf naar de rechthebbende toe. Veel sympathie krijgen deze bedrijven niet. Maar werk komen ze niet tekort. Niet alleen professionele partijen die iets te vrijmoedig zijn geweest bij het verzamelen van beeldmateriaal worden daarvoor aangesproken. Ook de thuisgebruiker die bijvoorbeeld zijn website opleukt, loopt een reëel risico. Partijen die inbreukmakers opsporen, blazen de schadeclaim vaak flink op. Ook omdat er juridische kosten ontstaan. De dreiging van duizenden euro's juridische kosten is voor veel inbreukmakers tegelijkertijd reden om met (te) hoge schadevergoedingen akkoord te gaan.

Vuur

Het internet is een enorme bron van kennis. En die kennis groeit en bestaat bij de gratie van het delen van informatie. In dat kader is het wel erg krampachtig om steeds maar weer te verifiëren of iets mag. Erg praktisch is het dus niet om het auteursrecht zo strikt na te leven. Maar daar ligt een fundamenteel probleem aan ten grondslag dat de wereld al enige jaren bezighoudt. Auteursrecht en de vrije informatietoegang van het internet zijn in dat opzicht als water en vuur. Het ontwikkelen van een model waarmee zowel de rechthebbenden als de gebruikers tevreden zijn, is niet makkelijk. Totdat er één makkelijk model komt is het dus zaak om niet lukraak uw beeldmateriaal bij elkaar te sprokkelen. Gelukkig bestaan er meer dan genoeg legale aanbieders van kwalitatief uitstekend beeldmateriaal om in de behoeften te voorzien.

Jurian van Groenendaal, advocaat bij Boekx Advocaten Media & Intellectuele Eigendom te Amsterdam, e-mail: vangroenendaal@boekx.com, www.boekx.com